

Restaurering af guldbroderi fra Sønderholm Kirke

Af Tina Kramer

Med mellemrum får vi kirketekstiler, som skal istandsættes, ind på konserveringsværkstedet I efteråret 2004 fik vi en opgave fra Sønderholm Kirke, hvor et heraldisk guldbroderi på rødt fløjl skulle restaureres og efterfølgende monteres i en ramme med glas.

Herkomst

Guldbroderiet sidder ikke længere på det oprindelige tekstil men er skåret ud og sat på et nyt stykke rødt fløjl, der har været anvendt som antependium i Sønderholm kirke. Oprindeligt er broderiet udført af Sophie Hedewig Scheel i år 1756 (Ole Volfing, mundtlig oplysning.), og det har enten siddet på den messehagel, som Sophie Hedewig Scheel har lavet samme år eller på et alterklæde, som er givet til kirken sammen med messehagelen. Det heraldiske motiv med to løver skrånende over hinanden viser, at giveren af messehagelen og alterklædet til kirken er slægten Rosenkrantz-Levitzauer Wedel-Wedelsborg (Ole Volfing, mundtlig oplysning). I 1700-tallet så man ofte, at giverens slægtsvåben også var en del af decorationen (Dalgaard, Hanne Frøsig, s.72). Messehagelen, som Sophie Hedewig Scheel har udført, hænger i dag i en montre i Sønderholm Kirke (se billede). Det er dog tvivlsomt, om hun også har broderet det krucifiks, som udsmykker ryggen af messehagelen. Krucifikset er lavet i samme periode, som det heraldiske guldbroderi, men er formodentlig udført som kunstindustri på et værksted i Tyskland. Motivet og udførelsen er omtrent identisk med tilsvarende krucifikser fra samme periode. Sådanne værksteder har eksisteret allerede i 1400-tallet (Dalgaard, Hanne Frøsig, s.72). Begge broderier har overlevet de oprindelige tekstiler, som siden er skiftet ud mindst én gang. Der findes ingen optegnelser over Sofie Hedewig Scheel bortset fra, at hun er nævnt i forbindelse med overdragelsen af messehagelen og alterklædet til kirken i 1756. Men hun er uden tvivl adelig, da hun ligger begravet i det Lindenovske gravkapel i Sønderholm kirke (Ole Volfing, mundtlig oplysning).

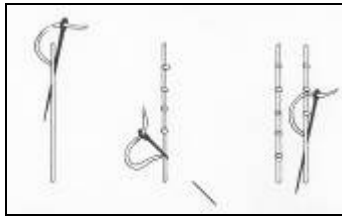
Guldbroderi

Guldbroderi, også kaldet guldtrækkeri eller metalbroderi, er en af de fineste og vanskeligste broderiteknikker. Det er et specielt håndværk, hvor man broderer med forskellige typer metaltråde i nedlagt syning i relief, ofte prydet med pailletter og stene. Det kan være runde eller valsede metaltråde, Lahn, der vikles om en bomulds- eller silketråd. De ægte sølvtråde har været lavet af sølv, mens de ægte guldtråde er forgyldte sølvtråde. Uægte sølv- og guldtråde er af messing eller stål (Sterm, Poul, s. 60).

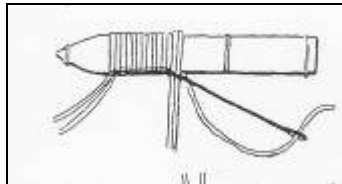
Dette lille guldbroderi, som måler ca. 14,5 x 17,5 cm, er broderet på et særskilt stykke stof for at kunne genanvendes, når messehagelen blev slidt og stoffet skulle udskiftes. Det er også derfor, broderiet stadig er bevaret. Der er anvendt flere forskellige teknikker: fladsynings-teknik udført over karton og flere forskellige typer nedlagt syning. Brodertechnikken er typisk for 1700 årene og svarer til dateringen fra år 1756.

Messehagel i Sønderholm Kirke

Alm. Nedlagt syning
(Fleury-Lemberg, Mechthild, s.42)

Fladsyningsteknik; sprængning over karton med Guldtråd
(Berlingske Håndarbejdsbog, s.22)

Før restaurering.
Hul øverst i venstre skjold. Løse tråde

Trådene lægges ned med tråd og krumnål

Sølvtrådene renses let med glashårspensel

Skader

Guldbroderiet er meget slidt og nedbrudt. Sølvtrådene er knækket flere steder og fremstår grå. Flere steder ser man en lille hvid kartonbund i guldbroderiet. Denne kartonbund har været broderet med en sort silketråd, hvilket betyder, at guldbroderiet har fremstået helt forskelligt fra det nuværende udtryk.

Restaurering

De løse sølvtråde er fastholdt med nedlagt syning. Samme type syning er i forvejen anvendt i broderiet. Man bruger en meget lille krumnål til at sy med (se billede), da bunden er for hård at stikke igennem. Sølv-trådene er rensset med let hånd med en lille fin glashårspensel. Motivet fremstår mere rent og mindre ”rodet”.

Mundtlig kilde

Ole Volging, Sognepræst ved Sønderholm Kirke.

Litteratur

1. Berlingske Håndarbejdsbog, bind 2, Berlingske forlag, 1943, s. 7-27.
2. Dalgaard, Hanne Frøsig, "Præsteklæder – liturgien, præsten, håndværket", Multivers, 2003, s. 71-73.
3. Flury-Lemberg, Mecthild, "Textile Conservation and research", Abegg-Stiftung Bern, 1988, s. 2 og 47-49.
4. Term, Poul, "Texil, metervarer", Jul. Gjellerups Forlag, København 1956, s. 60

Venstre våbenskjold

Fladsyningsteknikken er anvendt i de to ternede bånd på skrå. Flere steder ses den hvide kartonbund, som ikke længere er dækket af metaltrådene

Efter restaurering

Hullet er udfyldt og metaltrådene fremstår mere blanke

